

Non-governmental Organization
International Center of Scientific Research

PROCEEDINGS OF THE VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

SCIENCE OF XXI CENTURY:
DEVELOPMENT, MAIN
THEORIES AND
ACHIEVEMENTS

02.05.2025

THE HAGUE,
NETHERLANDS

SCIENTIA

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

with the proceedings of the

VIII International Scientific and Theoretical Conference

**Science of XXI century:
development, main
theories and achievements**

02.05.2025

The Hague, Netherlands

The Hague, 2025

Chairman of the Organizing Committee: Goldenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

- S 40 **Science of XXI century: development, main theories and achievements:**
collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VIII
International Scientific and Theoretical Conference, May 2, 2025. The
Hague, Netherlands: International Center of Scientific Research.

ISBN 979-8-89660-278-1 (series) Bowker

DOI 10.36074/scientia-02.05.2025

Papers of participants of the VIII International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements», held on May 2, 2025 in The Hague are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 126 dated January 6th, 2025).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0) at the www.previous.scientia.report.

UDC 082:001

Солдатенко Амір Миколайович

здобувач вищої освіти медичного факультету №2

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Садовнича Олена Володимирівна

канд. філол. наук, старший викладач ЗВО кафедри мовної підготовки

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ХІРУРГІЇ ТА ТРАВМАТОЛОГІЇ

Вступ. На сучасному етапі розвитку медичної науки латинська мова продовжує утримувати провідне місце в професійній комунікації. Особливо це помітно в таких вузькоспеціалізованих галузях, як хірургія та травматологія, де точність і однозначність термінів має вирішальне значення. Латинська використовується для формування міжнародної медичної термінології, що є фундаментом для ефективної взаємодії між лікарями різних країн. Латинські терміни гарантують стандартизовану систему для опису анатомічних структур, патологічних процесів, діагностичних процедур та хірургічних втручань. Завдяки цій системності медики здатні правильно інтерпретувати клінічну інформацію, незалежно від їхньої рідної мови.

У сфері хірургії та травматології, де важливо оперувати численними специфічними термінами, знання латинської мови сприяє швидкому і точному розумінню клінічної термінології. Це також стимулює розвиток аналітичного мислення та надає можливість працювати з іноземною науковою літературою. Крім того, латинська мова є основою для формування нових слів, необхідних для опису сучасних відкриттів, технологій і методик у медицині.

Метою цього дослідження є аналіз та систематизація міжнародної термінології в хірургії та травматології з урахуванням етимології, морфемної структури та історичного розвитку латинських та грецьких термінів. Особлива увага приділяється розгляду прикладів, походження медичних слів, закономірностям їхнього словотворення, а також сучасному функціонуванню цих термінів у клінічній практиці.

Результати дослідження. Говорячи про історичні аспекти формування хірургічної термінології, варто зосередитись на античному світі. Основи сучасної хірургічної та травматологічної номенклатури були закладені грецькими лікарями Гіппократом і Галеном, які вперше систематизували знання про анатомію, фізіологію та патології різного роду. Їхні праці були переведені на латинську мову в часи Римської імперії, що призвело до того, що латинська мова стала мовою науки не для одного покоління науковців.

У середньовічних університетах Європи латина використовувалася для навчання майбутніх медиків; саме ця мова служила основою для опису захворювань, симптоматики та оперативних втручань. У XIX–XX століттях через науково-технічний прогрес до традиційно латинських термінів почали додавати запозичення з грецької, англійської та французької мов. У 1895 році в Базелі була ухвалена перша редакція міжнародного анатомічного словника — *Nomina Anatomica*, яка стандартизувала назви частин тіла.

Сучасна хірургічна термінологія базується на системному підході: в цьому контексті латинська мова використовується як основа для створення нових термінів, а грецька часто використовується для визначення патологій, маніпуляцій і синдромів. Щодо основних принципів формування латинських термінів у галузі хірургії та травматології варто виділити такі:

1. Анатомічна локалізація: *fractura femoris* – перелом стегнової кістки;
2. Характер патологічного процесу: *contusio* – забій, *distortio* – розтягнення, *luxatio* – вивих;
3. Вид хірургічного втручання: *amputatio*, *resectio*, *sutūra*;
4. Поєднання декількох морфем: префікс + корінь + суфікс (*osteosynthesis*, *craniotomia*).

Класифікуючи терміни за змістом, не можна оминати анатомічні та топографічні терміни, оскільки в хірургії самі ці терміни становлять фундамент термінологічної системи, переважно маючи латинське походження та використовуються для позначення органів, тканин, ділянок тіла, порожнин, судин тощо: *caput* – голова; *cavitas thoracis* – грудна порожнина; *musculus deltoideus* – дельтоподібний м'яз (*musculus* – м'яз, *delta* – грецька літера Δ, форма м'яза); *vena saphena magna* – велика підшкірна вена (*vena* – вена, *saphena* – прихована, *magna* – велика).

Щодо травматології, то вона має надзвичайно велику кількість термінів, що позначають різні види механічного ушкодження тканин: *fractura, ae f* – перелом (від лат. *frangere* – ламати), тобто пошкодження цілісності кістки, внаслідок навантаження; *contusio, onis f* – забій (від лат. *contundere* – здавлювати, ударяти) – механічне пошкодження м'яких тканин, але без порушення цілісності шкіри; *luxatio, onis f* – вивих (від лат. *luxare* – вивертати) – зміщення суглобових поверхонь, яке вимагає рентгену й лікарського втручання; *compressio medullae spinalis* – здавлення спинного мозку (від лат. *compressio* – стискання, *medulla spinalis* – спинний мозок) – це здавлення спинного мозку, що супроводжується сильним болем, частіше трапляється у літніх людей; *fractura comminutiva* (*fractura* – перелом, *comminutivus* – подрібнений) – тип перелому, при якому кістка розпадається на кілька дрібних осколків або фрагментів.

Далі розглянемо терміни на позначення патологічних станів, які історично формуються переважно з грецьких коренів: *cele* – грижа, кила – вихід внутрішнього органа або його частини через природні або патологічні отвори за межі порожнини; *osteomyelitis, itidis f* – остеомієліт (*osteon* – кістка, *myelos* – кістковий мозок, *-itis* – запалення) це запальне інфекційне захворювання, яке вражає кісткову тканину або кістковий мозок; *gangraena, ae f* – гангрена (грец. *gangraina* – роз’їдання) – змертвіння (некроз) тканин організму, яке виникає внаслідок припинення кровопостачання, інфекційного процесу або поєднання цих факторів.

Якщо ж аналізувати назви хірургічних втручань, то досить часто для хірургічних процедур використовуються назви латинсько-грецького походження: *appendectomy* – видалення апендикса (*appendix* – лат., *ectomy* – грец. видалення), яке зазвичай проводять у невідкладному порядку для лікування гострого апендициту — запального процесу червоподібного відростка; *gastrotomy* – розтин шлунка (грец. *gaster* – шлунок, *-tomy* – розтин) — важлива хірургічна процедура, яка дозволяє вирішити складні патології шлунка; *cholecystectomy* (грец. *chole* – жовч, *cystis* – міхур, *-ectomy* – видалення) — це хірургічне видалення жовчного міхура, яке проводиться при хронічному або гострому холециститі; *laparotomy* (грец. *lapara* – боки, живіт + *-tomy* – розтин) — хірургічне втручання, що полягає у розтині передньої черевної стінки для оперативного доступу до органів у ділянці живота; *thoracotomy* (грец. *thorax* – грудна клітка + *-tomy*) — розтин грудної порожнини для дослідження вмісту плевральної області або виконання хірургічної операції на легенях, серці та інших органах.

Для кожного лікаря є важливим знання патологічних станів, але хірурги повинні знати їх, як ніхто інший, адже у їх практиці вони зустрічаються найчастіше. Наведемо приклади таких ургентних станів: *haemothorax* (грец. *haima* – кров + *thorax* – грудна клітка) — патологічний стан, при якому відбувається накопичення крові в просторі між грудною стінкою та легенями, тобто в плевральній порожнині; *pneumoperitoneum* (грец. *pneuma* – повітря, *peritoneum* – очеревина.) — патологічний стан, який характеризується наявністю повітря або газу в черевній порожнині (під діафрагмою).

Висновки. Латинська мова має значний вплив у медичній сфері, особливо в хірургії та травматології, що є важливим як з історичної, так і з практичного погляду. Протягом багатьох років латинська служила міжнародною мовою для наукового спілкування між дослідниками та обміну знаннями серед лікарів різних країн. Це сприяло досягненню точності й однозначності в медичних

термінах, що критично важливо під час надзвичайних ситуацій, коли кожне слово має вагу. У процесі розвитку хірургії та травматології багато латинських слів були адаптовані та інтегровані з іншими мовами, включаючи грецьку та сучасну термінологію. Латинські вирази не лише описують частини тіла чи захворювання; вони також деталізують дії й методи лікування. Завдяки цій універсальності латина стала основою для співпраці в різноманітних галузях медицини — від біомедичних досліджень до фармацевтичної генетики.

Список використаних джерел:

1. International Anatomical Nomenclature Committee. (1895). *Nomina anatomica*. Basel: International Anatomical Nomenclature Committee.
2. Гречко, В. В. (2012). *Основи медичної термінології*. Львів: ЛНМУ.
3. Коваль, О. І. (2018). Історія розвитку медичної термінології: від Гіппократа до сучасності. *Медична освіта*, (3), 45–49.
4. Петренко, С. М. (2020). Латинська мова в медичній освіті: історичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Медицина*, (2), 112–116.
5. Сидоренко, Т. В. (2019). Грецькі та латинські корені в сучасній медичній термінології. *Філологічні студії*, (4), 78–83.
6. Шевченко, І. А. (2021). Роль латинської мови у формуванні медичної термінології. *Мовознавство*, (1), 55–60.